

Teismo praktikos rinkinys

Byla C-261/22

GN
prieš

Procuratore generale presso la Corte d'appello di Bologna

(*Corte suprema di cassazione* prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

2023 m. gruodžio 21 d. Teisingumo Teismo (didžioji kolegija) sprendimas

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Europos arešto orderis – Pagrindų sprendimas 2002/584/TVR – 1 straipsnio 3 dalis – 15 straipsnio 2 dalis – Perdavimo tarp valstybių narių tvarka – Nevykdymo pagrindai – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 7 straipsnis – Privataus ir šeimos gyvenimo gerbimas – 24 straipsnio 2 ir 3 dalys – Atsižvelgimas į vaiko interesus – Vaiko teisė reguliariai palaikyti asmeninius santykius ir tiesiogiai bendrauti su tėvais – Motina, turinti mažamečių vaikų, kurie gyvena su ja“

1. *Prejudiciniai klausimai – Pagreitinta prejudicinio sprendimo priėmimo procedūra – Sąlygos – Pagreitintą procedūrą pagrindžiančios aplinkybės – Nebuvimas – Pateikti klausimai potencialiai susiję su dideliu skaičiumi asmenų ar teisinių situacijų – Netikrumas dėl sprendimo, kuriuo užbaigiamas procesas pagrindinėje byloje, pasekmių ieškovo vaikų globai (Teisingumo Teismo statuto 23a straipsnis; Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalis)*

(žr. 28–30 punktus)

2. *Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Pagrindų sprendimas dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos – Nuteistų ar įtariamų asmenų perdavimas išdavusioms teisminėms institucijoms – Pareiga laikytis pagrindinių teisių ir teisės principų – Teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą – Pareiga atsižvelgti į vaiko interesus – Sisteminiai ar bendri trūkumai, susiję su mažamečių vaikų motinų kalinimo ir šių vaikų priežiūros sąlygomis išduodančiojoje valstybėje narėje – Reali rizika, kad dėl tų sąlygų bus pažeistos atitinkamų asmenų pagrindinės teisės – Šių teisių paisymo prezumpcija – Vykdančiosios teisminės institucijos atliekamas patikrinimas – Apimtis (Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnio 3 dalies pirma pastraipa, 7 straipsnis ir 24 straipsnio 2 ir 3 dalys; Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584, iš dalies pakeisto Pamatiniu sprendimu 2009/299, 1 straipsnio 2 ir 3 dalys)*

(žr. 38–46, 52, 53, 55, 57 punktus ir rezoliucinę dalį)

Santrauka

2020 m. birželio mėn. Belgijos valdžios institucijos išdavė Europos arešto orderį (EAO) dėl GN, kad jai būtų įvykdyta laisvės atėmimo bausmė už 2016 m. ir 2017 m. įvykdytus nusikaltimus, susijusius su prekyba žmonėmis ir pagalba nelegaliai imigracijai.

2021 m. rugsėjo 2 d. GN buvo sulaikyta Bolonijoje (Italija). Sulaikymo metu ji buvo nėščia, be to, kartu su ja buvo su ja gyvenantis jos sūnus. Atsižvelgdamas į jos padėtį *Corte d'appello di Bologna* (Bolonijos apeliacinis teismas, Italija) nesėkmingai prašė Belgijos valdžios institucijų pateikti informacijos apie, be kita ko, bausmių, skirtų su nepilnamečiais vaikais gyvenančioms motinoms, vykdymo Belgijoje tvarką ir priemones, kurias numatyta taikyti tokiems vaikams.

2021 m. spalio 15 d. sprendimu šis teismas atsisakė perduoti GN, motyvuodamas tuo, kad negavo tinkamo atsakymo į prašymą pateikti informacijos, todėl nėra įsitikinęs, ar pagal Belgijos teisę numatyta kalnimo tvarka, pagal kurią motinų ir jų mažamečių vaikų teisės saugomos panašiai, kaip pagal Italijoje galiojančią tvarką.

Corte suprema di cassazione (Kasacinis Teismas, Italija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nagrinėjantis kasacinį skundą dėl šio sprendimo atsisakyti perduoti, nurodo, kad nei galiojančiame Italijos įstatyme¹, nei Pagrindų sprendime 2002/584² nenumatyta atsisakymo vykdyti EAO pagrindo, kai prašomas perduoti asmuo yra su ja gyvenančių mažamečių vaikų motina. Vis dėlto šiam teismui kyla klausimas, ar jis gali atsisakyti vykdyti EAO dėl to, kad mažamečių vaikų motiną perdavus išduodančiajai valstybei narei galėtų būti pažeista jos teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą ir jos vaikų interesai, saugomi atitinkamai pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija)³ 7 ir 24 straipsnius.

Sprendime Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) konstatavo, kad pagal Pagrindų sprendimą 2002/584⁴, siejamą su Chartija⁵, vykdančiajai teisminei institucijai draudžiama atsisakyti perduoti asmenį, dėl kurio išduotas EAO, motyvuojant tuo, kad šis asmuo yra su ja gyvenančių mažamečių vaikų motina, išskyrus atvejus, kai, pirma, ši institucija turi duomenų, patvirtinančių realią riziką, kad bus pažeista pagrindinė šio asmens teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą ir jo vaikų interesai dėl sisteminių ar bendrų trūkumų, susijusių su mažamečių vaikų motinų kalnimo ir jų vaikų priežiūros sąlygomis išduodančiojoje valstybėje narėje, ir antra, yra svarių ir pagrįstų priežasčių manyti, jog, atsižvelgiant į atitinkamų asmenų asmeninę padėtį, dėl tų sąlygų jiems kyla tokia rizika.

¹ Pagrindinės bylos aplinkybėms taikomas 2005 m. balandžio 22 d. *Legge n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri* (Įstatymas Nr. 69 dėl nuostatų, skirtų vidaus teisei suderinti su 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimu 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos, GURI, Nr. 98, 2005 m. balandžio 29 d., p. 6) su pakeitimais, padarytais 2021 m. vasario 2 d. *decreto legislativo n. 10* (Įstatyminis dekretas Nr. 10, GURI, Nr. 30, 2021 m. vasario 5 d.).

² 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34), iš dalies pakeistas 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR (OL L 81, 2009, p. 24) (toliau – Pagrindų sprendimas 2002/584).

³ Chartijos 7 straipsnyje reglamentuojama teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, o 24 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „visuose veiksmuose, susijusiuose su vaikais, pirmiausia turi būti vadovaujama vaiko interesais“. Šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „vaikas turi teisę reguliariai palaikyti asmeninius santykius ir tiesiogiai bendrauti su abiem savo tėvais, jei tai neprieštarauja vaiko interesams“.

⁴ Pagrindų sprendimo 1 straipsnio 2 ir 3 dalys.

⁵ Chartijos 7 straipsnis ir 24 straipsnio 2 ir 3 dalys.

Teisingumo Teismo vertinimas

Pirmiausia Teisingumo Teismas nurodė, kad Pagrindų sprendime 2002/584 nenumatyta galimybės atsisakyti vykdyti EAO vien dėl to, kad prašomas perduoti asmuo yra su ja gyvenančių mažamečių vaikų motina. Atsižvelgiant į valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo principą, egzistuoja prezumpcija, kad tokių vaikų motinos kalinimo sąlygos ir vaikų priežiūra EAO išdavusioje valstybėje narėje yra tinkamos tokiai situacijai.

Vis dėlto Pagrindų sprendimas 2002/584⁶ negali pakeisti pareigos gerbti Chartijoje garantuojamas pagrindines teises, konkrečiai nagrinėjamu atveju įtvirtintas jos 7 straipsnyje ir 24 straipsnio 2 ir 3 dalyse. Pareiga atsižvelgti į vaiko interesus taikoma ir dėl mažamečių vaikų motinos išduoto EAO atveju, kuris nėra skirtas šiems vaikams, bet sukelia jiems didelių pasekmių. Be to, kiekvienas vaikas turi teisę reguliariai palaikyti asmeninius santykius ir tiesiogiai bendrauti su abiem tėvais, nebent tai prieštarautų vaiko interesams, kurie turi būti vertinami atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes. Taip pat pasakytina, kad vieno iš tėvų ir jo vaiko galimybė būti kartu yra esminis šeimos gyvenimo elementas.

Vadinasi, vykdančioji teisminė institucija išimties tvarka gali nevykdyti EAO, jei egzistuoja reali rizika, kad ji vykdant bus pažeistos minėtos pagrindinės teisės. Vis dėlto tai, kad ši institucija nėra įsitikinusi, ar išduodančiojoje valstybėje narėje egzistuoja panašios sąlygos kaip vykdančiojoje valstybėje narėje, kiek tai susiję su mažamečių vaikų motinų kalinimu ir vaikų priežiūra, neleidžia teigti, kad ši rizika įrodyta. Atlikdama dviejų etapų nagrinėjimą ši institucija turi patikrinti, pirma, ar išduodančiojoje valstybėje narėje yra sisteminių ar bendrų trūkumų, susijusių su šiomis sąlygomis, arba su šiomis sąlygomis susijusių trūkumų, konkrečiai turinčių poveikį objektyviai identifikuojamai asmenų grupei, ir, antra, ar yra svarių ir pagrįstų priežasčių manyti, kad dėl tokių sąlygų ir atsižvelgiant į asmenų, kuriuos paveikia EAO, asmeninę padėtį kils reali rizika, kad bus pažeistos jų pagrindinės teisės.

Jei vykdančioji teisminė institucija mano, kad neturi visos informacijos, būtinos sprendimui dėl perdavimo priimti, ji turi paprašyti išduodančiosios teisminės institucijos pateikti papildomos informacijos, o ši privalo ją pateikti. Kad nebūtų stabdomas EAO veikimas, šios institucijos turi lojaliai bendradarbiauti⁷.

Taigi tik tuomet, kai vykdančioji teisminė institucija mano, kad, atsižvelgiant į jos turimą informaciją, įskaitant tai, kad išduodančioji teisminė institucija galbūt nepateikė garantijų, EAO vykdymas gali kelti realią riziką, kad bus pažeistos nurodytos atitinkamų asmenų pagrindinės teisės, ši institucija turi nevykdyti šio EAO.

⁶ Pagrindų sprendimo 1 straipsnio 3 dalis.

⁷ Lojalus bendradarbiavimo principas įtvirtintas ESS 4 straipsnio 3 dalies pirmoje pastraipoje.